

הפולק ב' קטל - "ויכי ימים רבים"  
מאת: בנימין יסקה העל"ה

(מס' פ, ב) מבחנה מבחנה. שכל המועדים  
בטלים וימי הפורים לא יהיו בטלים שנאמר (אסתר  
פ, כח) וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך  
היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם. ומי הוא זה  
שיאמר שיבטל סן התורה אמילו אות אחת  
ואמילו קוצו של יו"ד. ורכו המפרשים הגדה זו  
באוני ולא נכנס בה אחד מהם הודיעני פירושה.  
תשובה דברים נוספים עוד בהגדה זו. והוא  
שאמרו שם אמר רבי אף יום הכפורים  
אינו בטל לעולם שנאמר (ויקרא טו, לד) והיתה זאת  
לכם לחקת עולם. ואם כן זה קשה יותר שהרי גם  
בפסחים כתב חקת עולם שנאמר (שמות יב, יד) והיה  
היום הזה לכם לזכרון ותגותם אותו חג לה'  
לדורותיכם חקת עולם תחגוהו. וכתוב (שם שם, יז)  
ושמרתם את היום הזה לדורותיכם חקת עולם. על  
כן נראה לי פירושו שכל המועדים לא הבטיח  
עליהם יתברך שלא יגרום החטא ביטולם באחד  
מן הזמנים. וכמו שכתב (איכה ב, ה) שכח ה' בציון  
מועד ושבט. אבל בימי הפורים הבטיח דכתוב  
(אסתר ט, כח) לא יעברו מתוך היהודים זכרם לא  
יסוף מזרעם. לא יעברו ולא יסוף עשאוה הבטחה  
לא אזהרה. וכן יום הכפורים והיתה זאת לכם  
הבטחה שתהיה לחקת עולם. שהיום יכפר ואפילו  
לא ישמרוהו. ודעת רבי כאן כדעתו בגמרא (ימא  
פ"ג) דאמר יום הכפורים מכפר בין על השבים  
בין על שאינן שבים. אבל חקת עולם האמור  
בפסח אזהרה לא הבטחה דכתוב (שמות יב, יד) חקת  
עולם תחגוהו ושמרתם לדורותיכם.

מנן 219 - ב' קטל

הקשר לפרשה:

ההפטרות מספרת איך שאליהו הנביא מוכיח את כלל  
ישראל על שעובדים לבעל, מעין פרשתנו במה שהוכיח  
משה רבינו את כלל ישראל על מעשה העגל.

מנן 219 - ב' קטל

(לא) וַיִּקַּח אֱלֹהֵינוּ שְׁתֵּי  
עֲשָׂרֵה אֲבָנִים בְּמִסְפַּר שְׁבַטֵי בְּנֵי-  
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיָה דְבַר-יְהוָה אֵלָיו  
לֵאמֹר יִשְׂרָאֵל יְהִי שֵׁמֶךְ:

ששנת יסקה

ששנת יעקב צהלה ושמחה, בראותם יחד תכלת מרדכי. תשועתם היית  
לנצח, ותקנתם בכל דור נדור. להודיע, שכל קניף לא יבשו, ולא יכלמו  
לנצח כל החוסים בך.

ימי הפורים (מבטל כשונה)  
מנן 219 - ב' קטל

(א) "ששנת יעקב צהלה ושמחה בראותם יחד תכלת מרדכי", נבאר תוכן  
הענין שנקראת כנסת ישראל בהצלת נס פורים בשם "יעקב" ולא בשם  
ישראל, והטעם שנקראו בשם "ששנה".

ימי הפורים מנן 219 - ב' קטל

(א) "תשועתם היית לנצח" צריך ביאור מה הוא יחודה של ישועת הפורים  
שנקבעה ישועה זו כישועה הקיימת לנצח.

מנן 219 - ב' קטל

כה והימים האלה גזפרים ונעשים בכל דור ודור  
משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר וימי  
הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם  
לא יסוף מזרעם:

מנן 219 - ב' קטל

מבנה זו אסתר המלכה שבשעה שהגיע צער לישראל התקנה סעודה  
לאחסור ולחבן הרשע ושברתו יין ביותר וכסבור היה הסן בעצמו  
שחלקה לו כבוד והוא לא ידע כפרשה היא לו מצודה שמתוך ששברה  
איתה יין קנתה לה אומה לעולם, אף ערכה שלחנה בעולם הזה  
ובשמים הבא, איזה זה הם טוב שקנתה שכל המועדים עתידים  
ליבטל וימי הפורים אינם בטלים לעולם, א"ר אלעזר אף יום הכפורים  
לא יבטל לעולם שנאמר ידעתה זאת לכם לחקת עולם.

מנן 219 - ב' קטל

שאלת מה שאמרו במדרש ספר משלי במסוק

מנן 219 - ב' קטל

ויש מפרשים מה שאמר כל המועדים  
עתידים להיות בטלים היינו על ידי גזירת שמד  
יהיו בטלים המועדים אבל פורים וי"ה לא  
נתבטל ע"י שמד וזה הבטחה בלבד לישראל  
ואין לזה טעם כלל למה כל המועדים בטלים  
ע"י שמד ואין אלו שנים בטלים,

מנן 219 - ב' קטל

כי  
לעתיד יהיה שעבוד מלכות עיקר ויציאת מצרים  
טפל, ולפיכך כל המועדים אשר הם זכר ליציאת  
מצרים בלבד והם טפלים לשעבוד מלכות שייך  
לומר שיהיה בטול למועדים כאשר אינם עיקר  
אבל פורים אינו זכר ליציאת מצרים דבר זה  
לא יהיה בטל

מנן 219 - ב' קטל

אך הנס הוא בהסתר פנים, כלומר שסיבב לעשות בדרך הטבע, ולא  
כמו שהיה במצרים ביד חזקה ובורע נטויה. ולפיכך אנו מזכירין בכל יום ובכל יום  
ושבת (נס) יציאת מצרים ואין אנו מזכירין נס זה, אף שהיה ממיתה לחיים ובמצרים  
היה מעבודת לחירות. ויש בגמרא (מגילה י"ב ב') ויט עלינו חסד לפני מלכי פרס' (פול)

17  
מנוח פלוני ג'תשס"ג

**והנראה לי.** ראשונה אומר שאין חיבת בטל כמשמעותה אצל ההמון שהוא ההעדר הגמור, אבל הוא היות הנפסד. אשר אנו אומרים עליו כאלו אינו, אלא שאינו ממש, אבל בערך אל היות חשוב ממנו אמרנו עליו כאלו אינו, וכמ"ש חד בתרי בטיל, או בטל בששים, או במאה ואחת. כי עם היות האסור שם הוא, אחרי שהערכנו אותו עם הרוב אמרנו כאלו אינו. וזוה נדע אמרם כל המועדים בטלים, שאין הכוונה שנאכל חמץ בפסח, או שלא נקריב קרבן פסח, או שלא נעשה סוכה חלילה. אבל שיתחדשו בחסן הישועות דברים נפלאים ימלא פינו תהלתם עם היות הראשונות נשכחות לעיקר.

18  
סיפור כ' יוסף אהרן -  
הקדמה יוסף אהרן ב"ר א"ל

ואך לא ידע הכופר בהשגחה ועמדת נבלם. כי שיען ביהוד ענינו ומעמדו בעולם. אחרת האופה הגולה שה פוחדת. אחר כל מה שקבר עליו ספרות והרפורות אלפים מהשנים. ואין אומה בעולם נודפת כגונו. מה רבים היו צדיקו. מה עצמו נשאו ראש הקדים עליו מעוררו. להשכרתי לקדש לשרשטו. מפני השנאה שסבתה הקאה רבת צדונו. גם לא יכלו לו לאבדו ולכלותיו. כל האומות הקדושות העצובות. אבד זכרם בטל ספרם. סר עלם. ואנו הדקים בה טלט חים חיים. לא נפק מבנו בכל תוקף ארצות נלותנו אפילו אית וניקוד אית סתודה שכתב וכל דברי חכמים קיימים לא יזה לארץ בגלם (איהו טיבם). לא שלם כיום ד' הסכן ולא כלם. מה ענה בה פילוסוף חרף היה רבקה עשה כל אלה. די נפש כי ברהבנוי בפלאות אלה. גדלו אצלו יותר מכל ניסים ונפלאות שעה השם יתברך לאבותינו במצרים ובמצרי ויגאון ישראל. וכל מה שאך הגלות יותר. נחאבת רגם יותר ועדע מעשה תקפו ובררתו. בשם כל העבאים כבר ראו עוסקי הראשונות והחלונות על איכותו הנפלא בפרם חזותו. והנה לא נפל מכל דבריהם ארצה. איה א"ש פ' הבטחה כלה בעשן וכענן. הלא יתבונן וכלחוזו ימתנן. כי אלה עולם ה' בבל שלם אליו יתנון.

19  
נ' בפוכים פל א"ל

ז) ונראה דזה מה שיסד הפייטן "תשועתם היית לנצח", והיינו דמיוחדת תשועה זו יותר משאר הישועות שהיא ל"נצח". כיון שכל הישועות יהיו בבחינה בטלה לעתיד לבוא כשיהיו גילויים בדרגה יותר גבוהה, אך הגילוי של נס פורים לקיים אומה אחת בין האומות בתוך ההסתר פנים, הוא גילוי יותר גבוה מכל הגילויים שלע"ל, ימי הפורים אינם בטלים לעולם, ולפיכך דוקא כנס פורים אנו אומרים "תשועתם היית לנצח" שלא יתבטלו לעולם.

[והעירוני לכאר בזה גם דברי הרשב"א שהבאנו בתחלת הדברים דכיון שהגילוי של כל המעודות הוא כמה שמתגלית ישועותו יתברך בניסים שלמעלה מן הטבע א"כ בתוך מערכת הטבע אין מקום לאותם גילויים ולפיכך בזמן של גזירות שהוא בזמן של הסתר פנים שייך שיתבטלו ע"י גזירות שאין להם קיום כמצב של גזירות והסתר פנים משא"כ כפורים שהוא הגילוי דבתוך ההסתר פנים עצמו יש מהלך של ישועה וניסים נסתרים לא שייך שיתבטל ע"י ההסתר פנים כיון שיש בכוחו של הפורים להתקיים בתוך ההסתר פנים עצמו].

ט' טי) אימתי - בזמן המן, ולכאורה הוא תמוה: והענין כמיש חז"ל (פולין קליט נ') אסתר מן התורה מנין, דכתיב (דברים ל"א י"ג) 'ואנכי הסתר אסתיר פני מהם ביום ההוא', ולכאורה המאמר הזה אין להבין, דמאי קשה להו על אסתר מנין היא מן התורה יותר משאר צדיקים שנעשה נס על ידיהם. והיינו דנס שבארץ ישראל אין כל כך חידוש, ולכך חנוכה אינו נס כ"כ כמו פורים אף שהיה נס גדול מאוד, לפי שהיה בזמן המקדש. ומ"ש 'אסתר מן התורה מנין' פירושו, היכן מרומז שאפילו בהסתר פנים - דהיינו בגלות - עושה לנו (נסיים) נס גדול כזה. ואמר, דכתיב 'ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא', פ"י אפילו בשעת הסתר פנים אשלח את אסתר. ולפי זה אתי שפיר שאמר ההוא מינא לר' יהושע בן חנניה עמא דאהדרינהו מריה: לאפיה מיניה, אחי ליה עדת' ידו נטויה עלינו. פ"י שאמר דכתיב 'הסתר אסתיר פני' כפשוטו, וא"ל אף על פי כן ידו נטויה עלינו כמיש (דברים טז) 'אסתירי' שהוא מרמז: על אסתר, שעושה לנו נסים אך הם בהסתר. וז"ש (מגילה טז) 'זיט עלינו חסד לפני מלכי פרס', [פ"י אימתי עושה לנו נסים בנטות יד אפילו לפני מלכי פרס], שהקביה יעשה לנו (נסיים) נס גדול כזה, ואמרו שזאת היה בימי המן. לכך היה נס גדול יותר מחנוכה, אך הוא בהסתר פנים. ואמר משלי למלך שהיה לו בן יחיד, והיו השרים מתקנאים בו מחמת שראו גדל אהבת המלך עליו. לימים חטא הבן לאביו וגירש אותו ליער, וסבר הבן שאביו עוב אותו ושכח אותו, אבל אביו ברחמיו על בנו היה מתירא שמה יפגעו בו חיות רעות שביער או שריו השונאים אותו. מה עשה, שלח את עבדיו המשרתים אותו לתוך היער, אך אמר להם שאל ידע בנו מזה כדי שיחזור מחטאיו אשר עשה. לימים בא עליו דוב ובא אחד מעבדי אביו והצילו, וסבר הבן שהיא מקרה. אח"כ בא שר אחד משונאיו, ועמד אחד מעבדי אביו והצילו מידיה, הבין הבן כי איך אפשר שיהיה מקרה כל כך תכופה תמיד, והבין שזאת עשה אביו, ונתקע' אהבת אביו בלבו וזכר בתשובה שלימה. כך הקביה שלח אותו בגלות (המר) והיה מתירא שמה יפגעו בו הדובים הקשים, שלח אתנו עבדיו המשרתים ועושה לנו נסים על ידיהם, אך הוא בהסתר פנים. אך שמרדכי ואסתר דורים' ראו והבין שזאת הוא' מן השמים, וקבלו עליהם את התורה באהבה רבה. ועל פי מה שכתבתי אתי שפיר מה שאמרו מה שראה יחזקאל ראה ישעיה. אלא יחזקאל דומה לבן כפר שראה את המלך וישעיה דומה לבן כרך שראה את המלך. פ"י, כי ישעיה ראה בארץ ישראל היו הכל מאמינים לו ולא היה צורך ליתן היתר להם סימן, אבל יחזקאל שהיה בן כפר - דהיינו בגלות ובחוצה לארץ, ולא היו מאמינים שראה את השכינה בגלות ובחרל עד שנתן להם סימנים. וכיון שראו שעדיין חיבתן אצל הקביה ושלח שריו ועבדיו לשמרו. ניתוסף אהבה וחיבה בלבם:

20  
כחגן פלוני ג'תשס"ג

(ב) ויאמר יעקב יעקב. אחר שאבר לו השם לא יקרא ספק עוד יעקב כי אם ישראל היה שכן יי, היה ראוי שיקראנו בסם הנכבד יי' הוא. וכן הוא נזכר בפרשה הזאת שלשה פעמים יי, אבל קרא יעקב לרמב כי עתה לא ישור עם אלהים ועם אנשים ויכול יי, אבל יהיה בבית עבדים עד שיעלנו גם עלה. כי בעתה הגלות תחול בו. וזה עשם ואלה שמות בני ישראל הבאים מצריכה יעקב ובניו יי, כי בסם בני ישראל יבאו סמה כי ישור הבנים וירבו ויגדל סמם וכבחדם. אבל יעקב הוא עתה ברדתו סם יי.

21  
כחגן פלוני ג'תשס"ג

נאמת הא כונס ישראל הוא על הנהגה למעלה מן הטבע.

22  
כחגן פלוני ג'תשס"ג

זן יש הבדל בין יעקב ובין ישראל, יעקב בו יקרא ישראל זן ישם בברדנה קטנה, ישראל נקרא בו עת שהם בחשיבת והתנגים בדרך נס, וז"ל סגוד תולת היימים שהוא בפסל אל חוזה האמה הראשית והיימים הם יעקב, ובסוד שזיהם העצמית הם ישראל, שרים ושושלים על הטבע עתה.

23  
כחגן פלוני ג'תשס"ג

כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הפנות:

24  
כחגן פלוני ג'תשס"ג

שדשנה ג"י אסתר, כן רעיתי זו אסתר וכנסת ישראל, כשושנה בין החוחים ס"ת המן, דודו של המן.